

บทที่ 4

สถานการณ์การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

บทนี้เป็นกรกล่าวถึง สภาพการผลิตและสภาพการตลาดของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลต่างๆ ดังนี้

4.1 สถานการณ์การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

เนื้อที่เพาะปลูกระหว่างปี 2549/50 – 2553/54 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ในเกณฑ์ดีจึงทำให้เกษตรกรขยายการเพาะปลูก และมีการปลูกทดแทนมันสำปะหลังในเนื้อที่ที่เกิดเปลือยแปรขนาด ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ส่งผลให้ผลผลิตรวมและเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นเนื่องจากนโยบายประกันรายได้เกษตรกรและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ในเกณฑ์ดีจึงทำให้เกษตรกรขยายเนื้อที่เพาะปลูกในที่ว่างเชิงเขา และปลูกทดแทนเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังที่มีเปลือยแปรขนาด สำหรับผลผลิตต่อไร่ 646 กิโลกรัม ลดลงจากไร่ละ 650 กิโลกรัมในปี 2552/53 ร้อยละ 0.62 เนื่องจากฝนทิ้งช่วงต้นฤดูปลูก และบางเนื้อที่ประสบอุทกภัย ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหายบางส่วน (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2549-2554

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ล้านไร่)	ผลผลิต (ล้านตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)
2549/50	6.4	3.92	612
2550/51	6.36	3.89	611
2551/52	6.69	4.25	635
2552/53	7.1	4.62	650
2553/54	7.25	4.68	646

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554

ราคา

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่าง ปี 2549/50 - 2553/54 มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกตลาด ตามการเคลื่อนไหวของราคาตลาดโลกและราคาน้ำมันดิบที่เพิ่มสูงขึ้น โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทุกระดับตลาดมีความเคลื่อนไหว ดังนี้

1) ราคาที่เกษตรกรขายได้ (ความชื้นไม่เกิน 14.5%) ปี 2549/50 กิโลกรัมละ 6.14 บาท เพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 8.30 บาทในปี 2553/54 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.12 ต่อปี

2) ราคาขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ปี 2549/50 โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อกิโลกรัมละ 7.01 บาท และเพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 9.07 บาท ในปี 2553/54 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.38 ต่อปี ส่วนราคาที่ไซโลรับซื้อ ปี 2549/50 กิโลกรัมละ 6.53 บาท เพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 8.30 บาท ในปี 2553/54 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.96 ต่อปี

3) ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี ปี 2549/50 ตันละ 7,311 บาท (204.26 ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน) เพิ่มขึ้นเป็นตันละ 9,450 บาท (309.33 ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน) ในปี 2553/54 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.33 ต่อปี

ปี 2553/54 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เคลื่อนไหวอยู่ในเกณฑ์ดี และเพิ่มขึ้นจากปี 2552/53 ทุกระดับตลาด เนื่องจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกมีมากกว่าการผลิตทำให้ราคาในตลาดโลกเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อราคาในประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้น ประกอบกับไทยมีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นด้วย (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ส่งออก เอฟ.โอ.บี ระหว่างปี 2549-2554

ปี	เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	ขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ		ส่งออก
		โรงอาหารสัตว์รับซื้อ (บาท/กก.)	ไซโลรับซื้อ (บาท/กก.)	เอฟ.โอ.บี (บาท/ตัน)
2549/50	6.14	7.01	6.53	7,311
2550/51	7.43	8.41	7.99	8,695
2551/52	7.04	8.07	7.23	8,314
2552/53	6.09	7.71	6.62	7,954
2553/54	8.30	9.07	8.30	9,450

ที่มา: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554

จังหวัดเชียงใหม่ มีแหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญ คือ อำเภอแม่แจ่ม และอำเภอเชียงดาว เชียงใหม่มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมด 152,232 ไร่ โดยมีปริมาณผลผลิต 137,266 ตัน และมีผลผลิตเฉลี่ย 902 กิโลกรัม/ไร่ โดยอำเภอแม่แจ่มมีปริมาณผลผลิตสูงสุดของจังหวัด จำนวน 86,095 ตัน (ตารางที่ 4.3)

ตาราง 4.3 พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2553

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
แม่แจ่ม	86,104	86,095	1,000	86,095
เชียงดาว	34,100	34,100	800	27,280
พร้าว	13,459	13,459	714	9,610
เวียงแหง	4,347	4,347	750	3,260
อำเภออื่นๆ	14,222	14,222	775	11,021
รวม	152,232	152,223	902	137,266

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2553

4.2 สถานการณ์การตลาด

ปี 2549/50 – 2553/54 ความต้องการใช้ในประเทศ เพิ่มขึ้นเป็น เนื่องจากการส่งออกเนื้อไก่ และผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มขึ้นจากการปรับรูปแบบการส่งออกจากไก่สดเป็นไก่แปรรูปจึงไม่มีการปนเปื้อนของเชื้อไข้หวัดนก ทำให้ตลาดต่างประเทศมีความมั่นใจคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารของไทย ส่งผลให้ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น สำหรับการส่งออกขยายเพิ่มขึ้นเนื่องจากการส่งออกบางส่วนเป็นการระบายสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามโครงการรับจำนำรัฐบาล และเป็นการส่งออกปกติที่เคยส่งออกได้ และการนำเข้าขยายเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกที่เพิ่มขึ้นทำให้มีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีราคาถูกกว่ามาเพื่อส่งออก (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ความต้องการใช้ การส่งออก และนำเข้า ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่าง ปี 2549-2554

ปี	การใช้ใน		การส่งออก		การนำเข้า	
	ประเทศ (ล้านตัน)	ปริมาณ (ล้านตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ล้านตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2549/50	3.85	0.22	1,394.05	0.09	250.66	
2550/51	3.96	0.17	575.43	0.25	828.22	
2551/52	3.89	0.46	3,925.06	0.51	1,826.64	
2552/53	4.21	1.00	6,489.55	0.24	815.49	
2553/54	4.28	0.211	1,725.03	0.387	1,474.39	

ที่มา: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554

4.3 แนวโน้มในอนาคต

การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

เนื้อที่เพาะปลูกปี 2555 คาดว่าจะลดลง เนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนดีกว่าเช่น มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน สำหรับผลผลิตต่อไร่จะเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณน้ำฝนเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อย่างไรก็ตามจากวิกฤตการณ์น้ำท่วมภาคเหนือตอนล่าง และภาคกลาง ส่งผลให้เนื้อที่เพาะปลูกบางส่วนเสียหายและส่งผลให้พื้นที่การผลิตลดลง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554)

ราคา

ปี 2554/55 คาดว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากการขยายตัวของการส่งออกไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์ไปตลาดต่างประเทศ ความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเอทานอล และผลิตอาหารสัตว์ยังคงมีมากกว่าการผลิต อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านภัยธรรมชาติ ปริมาณผลผลิตธัญพืชที่ใช้ทดแทน และราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกจะเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เช่นกัน

การตลาด

ความต้องการใช้ในประเทศคาดว่าจะเพิ่มขึ้นจาก เนื่องจากความต้องการเพื่อเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ การส่งออกคาดว่าจะอยู่ระดับปกติที่ส่งออกได้ประมาณ 2 – 3 แสนตัน เนื่องจากความต้องการใช้ภายในประเทศ ส่งผลทำให้ผลผลิตเหลือส่งออกไม่มากนัก อย่างไรก็ตามคาดว่าจะมีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อน

บ้านมาใช้เพื่อลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ประมาณ 3 - 4 แสนต้น เนื่องจากผลผลิตในประเทศลดลง ขณะที่ความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554)

4.4 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิต การตลาด และการส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

4.4.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิต การตลาด

1) ความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ เช่น ภาวะแห้งแล้ง และภาวะน้ำท่วมจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลผลิตไม่มากนัก เนื่องจากเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่เป็นที่ยอด อย่างไรก็ตามข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต้องแข่งขันกับพืชอื่น เช่น มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน ดังนั้น หากราคาสินค้าทั้ง 2 ชนิดสูงขึ้น จะส่งผลให้เนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง

2) การนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าปริมาณนำเข้าไม่มากนักเมื่อเทียบกับปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้ในประเทศ แต่การนำเข้าอาจส่งผลกระทบต่อราคาภายในประเทศ เนื่องจากราคานำเข้าต่ำกว่าราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ จึงทำให้ราคาในประเทศอ่อนตัวลง ผู้เลี้ยงปศุสัตว์และผู้ส่งออกจะได้รับประโยชน์ ขณะที่เกษตรกรไม่ได้รับประโยชน์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554)

4.4.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การส่งออก

ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ใช้ภายในประเทศ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ จึงไม่มีผลต่อการส่งออก ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การส่งออก คือ ปริมาณผลผลิต ความต้องการใช้ และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ รวมทั้งราคาัญชีพชทดแทน และปริมาณการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554)